

Ez a madarábrázolás László szerint nem alapulhat az ősi fémművességi hagyományon. Az avar műiparba való bejutásuk bizantikus hatás alapján előbbre nem tehető, mint a VI. század legvége, a VII. század eleje. Hogy aztán ezek az őskereszténységéből átvett elemek csak mint díszítő formák szerepelnek-e az avar övvereteken, vagy keresztény értelmezésű szimbolumok, még bizonytalan. Az a tény azonban, hogy e préseléssel készült, állatábrázolásos avar emlékek együttes leleteiben keresztiek is fordulnak elő, valószínűvé teszi azoknak keresztény szimbolum jellegét. (László Gy.: I. m. 18. l.)

A harmadik keresztény jellegű fejérmegyei avar emlék állítólag Dunapenteléről származik és külföldi magántulajdonba került. A lelet darabjai: állatküzdelmi jelenetet ábrázoló nagy szíjvég, 2 db. indás kis szíjvég, 1 db.

félholdas díszű kis szíjvég és 3 db. csat. (László Gy.: I. m. 37. l. V. és VI. t.). E griffes-indás övgarnitúra keresztény jellegű darabja az egyik csat, melyen két motívum látható: az alsó halat tépő sas, a felső egymással szembeállított két galamb. A galamb mint az örök békében élő lélek szimboluma igen gyakori jelkép és miként a páva, ez is mint bizantikus hatás került az ősi avar díszítő elemek közé. Míg a halat tépő sas, miként a bágyog-gyűrhegyi csat ugyanezen ábrázolása, ebben a formában a déloroszországi szkitha leleteken található meg. Tehát ősi, hagyományos motívum és vele szemben a kettős galambábrázolás Magyarország területén kap helyet az avar fémművészetben. (László Gy.: I. m. 42–43. l.)

M. A.

FELJEGYZÉSEK.

Kelta bronzdíszek Velencéről. Nagy György, áll. reálgimnáziumi tanuló 1936 nyarán értékes bronzleleteket adott át a székesfehérvári múzeumnak. A leletek Velencéről valók és az eraviscus kelta törzs emlékei sorába tartoznak. A lelőkörülmények megállapítására junius 12-kén kiutazva Velencére a vallomásokból kiderült, hogy a leletek Enyedi József Kecse-utcai házában hátsó részén levő magas partban ember- és lócsontok társaságában kerültek elő. Ugyanitt Nagy András szomszédos házában, ahol a partban csontvázszerkezetek voltak láthatók, próbasátást is végeztünk. A kibontott csontvázak egy XVII–XIX. századi temető maradványai, tehát a fenti leletekkel nincsenek összefüggésben. A lelet részei, melyek tulajdonképp lószerszám díszek: 1) két áttört művű, trombita-mustrás 7,5 cm. átmérőjű díszítő korong; 2) Ugyanaz félkör alakú füllel, 6 cm. átmérővel; 3) hasonló motívumon kisebb díszítmény alsó részén négy erősítő szegecs; 4) három négylevelű lóherre emlékeztető gomb öt dudorral; 5) domború felületű karika, átmérője 3,5 cm; 6) négyyszög alakú bronzcsat két erősítő

lemezzel, hossza 6,2, szélessége 5 cm. (Lt. sz. 10106) A bronzkorongok díszítése azonos a somodori és sárszentmiklósi lelet kisebb korongjainak motívumával (Bpest régiségei IV. k. 57. l. 1–4. á; 63. l. 4. á) és pompásan egészíti ki Fejérvármegye eraviscus emlékeit, aminők a dunapenteléri, nagylóki, sárszentmiklósi és vajtai leletek. Velencének másik eraviscus vonatkozású emléke a kelta neves Aveta sírtábla, melyen zsákokkal megpakott és két fogatos szekeret látunk. A kő jelenleg a Gschwindt kastélykert intézői lakának falában áll. (C. J. L. III. 3361) Korát Kuzsinszky Krisztus u. az első századra helyezi. (Arch. Ért. 1903, 226. l.)

M. A.

Etyek régészete. A Székesfehérvári múzeumban Etyek régészetének képviselői: hengeres peremű agyagtál, agyagbögre, két bronzkarperec, bronzfibula, hat apró bronztörödé és vasláncza, melyek az egykori régészeti egyet hagyatékaiként szerepelnek a leltárban. (Lt. sz. 280–285) Közélebbi lelőhelyük valószínű a községtől nyugatra fekvő szőlőhegy

lehetett, ahol 1936 június 14-iki kiszállításunk alkalmával a szőlőhegy aljában fekvő Kálvária-dombon számos őskori edény cserépet találtunk. Ugyanitt állítólag egy csontvázsírt is letek kőbuzogánnyal. Dr. Reichenbach Dezső orvos a szőlőhegyből származó bronzkori urnát őriz, az igazgatótanító pedig hallstadi jellegű grafitos cseréptöredéket mutatott. Ugyane tájon Hain Ferenc és Fischer Ferenc szőlőjében, valamint a szomszédos vásártéren, annak agyagos gödörnek nevezett részén római téglasírok és egyéb sírok kerültek elő. A Horváth-u. 417. sz. alatt, Sváb Ferenc udvarán 1935-ben kutat ástak, ahol 170 cm. mélységben kőlappal takart, 4 faragott kőből összeállított sírláda és téglalapokon fekvő csontvázat találtak. Ugyanitt korábban gyöngyszemes csontvázsról is került elő. Begyűjtött tárgyak: kőbuzogány sárgás színű mészkőből, grafitos cseréptöredék bordákkal és benyomott pontokkal; római leletek: füles agyagkorsó derekán széles sötétebb festett szalag, sötétszürke füles agyagkorsó törött szájrperemmel, piros festékes tölcsér-alakú agyagcsésze, amforaalakú kis agyagpohár pirosas harántásvokkal, kihajló peremű, szürkés agyagtányér, ugyanaz behajló peremmel, T alakú bronzfibula, két bronzcsat, indás bronzdísz. (Lt. sz 10115—10124.) A hallottak alapján a vásártérről származik az Arch. Értesítőben (1902, 430.) említett és kocsialkatrésznek megállapított két satymellkép is. Sikertelt megtalálnunk Sommer Ferenc udvarán és beszállíttatunk a Mommsen által közölt (C. I. L. 10359) oltárkövet is, melynek lelőhelye Szommer bemondása szerint a József-majorba vezető tagut keresztjének tájéka. (Lt. sz. 10125).

Kőkori telepnyomokat sikerült felfedeznünk Both-pusztá határában azon leletekben, melyeket Lülei főintéző volt szíves muzeumunknak adományozni. A leletek között becses egy tengeri kagylóhéjból készült karperecszerű tárgy; köeszközök: két véső-alakú balta, kalapács fejtöredéke, 15·5 cm. hosszúságú alakú kőtárgy, két agyagkarika. (Lt. sz. 10108—10114) A bothpusztai árpádkirályok korabeli

éremlelet közelebbi lelőhelye Lülei szerint a pusztá Aranyos-oldal nevű része.

M. A.

Római urnasírlelet Csákvárról. Csákvárról, mely Fejérmegye egyik gazdag lelőhelye a római régiségeknek, eddig sírkövek és a székesfehérvári muzeum feltárásából nagyobb kiterjedésű téglasírtemető ismeretesekek, melyek mind a község lakott területén kerültek elő. Furia Zoltán evangélikus lelkész bemondásából most már kint a község határában a Málé-hegyen talált égetett hamvakat tartalmazó urnasírról is van tudomásunk és ugyanannak adományából egy egész sírleletet kapott a muzeum. A sírleletet Pintér József földjén ásták ki és áll 27·5 cm. magas, hordóalakú urnából, 12·5 cm. széles takaró tájból, fémtükkörtöredékből, 2 bronzgombból és 1 teknőszerűen hajlott bronzlemezéből. A tükrön a. hamvasztásból származó olvadási nyomok vannak. Az urnasír lelőhelyén számos cseréptöredék található és egy pannoniai szárnnyas fibula töredéke is előkerült, mely szintén a muzeumban van (Lt. sz. 10 438—439). E leletek alapján a talált régiségek egy kelta római urna-temető maradványai.

M. A.

Római orvosi emlékek muzeumban. Forgatva Dr. Korbuly György: Aquincum orvosi emlékei című művét (Dissertationes Pannonicae Ser. I. Fasc. 3. Bpest. 1934.) a székesfehérvári muzeumban is találhatóunk néhány ide vonatkozó tárgyat. Ezek közé tartozik a római üvegedények között kiállított három szopóedényke, melyeket majd mindig csecsemősíroknak találnak. Ismertető jelük, hogy az edényké aló részén hegyesre kihúzott csőrük van. A csecsemő ezen keresztül szívta ki az üvegebe öntött tejet. Rómában a csecsemők ily mesterséges táplálkozása és a dajkák alkalmazása a hajdani patriarchalis egyszerűség megszűnésével jött alkalmazásra. Mindkettő oly mértékűt öltött, hogy Antoninus Pius császárnak a Kr. u. II. században már szoptatási premiumokat kellett

kitűznie, hogy az anyákat ismét szoptatásra bírja. A mesterséges cse-
semőtáplálás divatja csakhamar meg-
hódította a provinciákat is, igazolják
ezt a nagyobb római telepeken majd
mindenütt fellelhető szopóedényké.
Orvosi jelentőséget tulajdonítanak az
amulettként viselt phallus-nak is, a
miből néhány csontpéldány szintén van
a muzeum raktárában. A gonosz pil-
lantásnak hatását, a szemmelverést
megakadályozó jelentőséget tulajdo-
nítottak neki, amit gyakran neveltség
és fantasztikus díszítésekkel is szok-
tak fokozni (I. m. 30—31. l.). A bronz-
eszközök között néhány a mai szon-
dának megfelelő orvosi műszerünk
van, melyek a hozzájuk hasonló stí-
lusuktól abban különböznek, hogy
egyik végük hosszúkas kanálkában
végződik, a másik pedig duzzadt. A
kerekek alakú kanálkában végződő, he-
gyes nyelvű eszközök gyógyszer- és
kenőcskanalak voltak. Az idegen test-
nek a fülből, köveknek a hugycsőből
való eltávolítására fülkanalat hasz-
náltak. Ilyen is van muzeumunkban.
A 7-8 cm. hosszú bronzpálcika ka-
nálkája csavart nyelben folytatódik,
majd lándzsaalakban kiszélesedik (Lt.
sz. 1153.)

M. A.

**Kecskemét városa nemes cseleke-
dete.** Kecskemét városa nemes és a
baráti szeretetnek a legnagyobb elis-
merésre méltó jelét adta akkor, ami-
dön muzeumának előterjesztésére el-
határozta, hogy az irodalomban más-
odik igari lelet nevén szereplő,
arany ékszerekből, díszekből álló avar
fejedelmi sírleletet, mely a kecskeméti
muzeum birtokában volt, a Szent-Ist-
ván centenáriumra való tekintettel
örök letétként átengedi Szent István
városának, Székesfehérvárnak. Kec-
skemét városa e magas kulturális ér-
zékéről tanuskodó tényével azt a tu-
dományos és muzeális célt kívánta
szolgálni, hogy az ilyen fontos lele-
teknek abban a muzeumban a helye,
melynek hatáskörébe a kérdéses lelő-
hely tartozik és az összetartozó leletek
ne szétszórtnak, hanem egy helyütt
legyenek találhatóak. A székesfehérvári
muzeum Kecskemét városának és mu-
zeumának e nagylelkű tényét a leg-

nagyobb hálával viszonozza és most
már csak az az óhaja, bár az első
igari lelet is, mely a Magy. Tört.
Muzeum tulajdona, valami méltányos
megoldással szintén ide kerülne.

M. A.

**A Magyar Nemzeti Múzeum által
átengedett faragványok.** Hogy a ki-
ásott bazilikai romok mellett létesít-
endő kőtár minél teljesebb legyen,
Székesfehérvár kérte, hogy az innen
Budapestre került bazilikai faragvá-
nyok adassanak vissza Fehérvárnak.
A M. N. Múzeum Igazgató-Tanácsa a
kérelmet méltányolva tekintettel 1938-as
Szent-István centenáriumra 314/1936.
sz. alatt értesítette a várost, hogy
ideiglenes letétként a következő farag-
ványokat engedi át: 1) Szent István
koporsója (Magy. Műv. 1930, 377-79. l.),
2) hattyalt pillérfő (U. o. 401. l.), 3)
főangyal ábrázoló sarokkő (U. o.
399. l.), 4) dísznőt ábrázoló kőfarag-
vány (U. o. 408. l.), 5) griffes zárkő
(U. o. 408. l.), 6) Nagy Lajos címe-
res köve vörös márványból (Henszl
mann I : Székesfehérvári Ásatások-
177. l.), 7) vörösmárvány padozat-
töredék, 8) levéltöredék kőből ar-
nyozás nyomaival, 9) lilialakú kő-
töredék, 10) 6 db. meszkörög mozaik-
szemekkel. A kövek megszerzését a
Muzeumegyesület készítette elő és
intézte azok leszállítását is. A köveket
végleges elhelyezésig a muzeum rak-
tározta

M. A.

Juliánusz és Székesfehérvár. Juli-
ánusz, Szent-Domonkosrendi szerze-
tes, a legelső magyar ázsiautató
(1235-38.) legújabb életrajza (Dr.
Bendefy László; Az ismeretlen Juli-
ánusz, Budapest, 1936) arra kérdésre:
Magyarország melyik kolostorához
tartozott Juliánusz, a következőleg
felel. „Bátran felelhetjük: mint állan-
dó lakos, egyikhez sem, de valószínű,
hogy a legszorosabb kapcsok a szé-
kesfehérvári kolostorhoz fűzték. Ezt
a feltevést a következő okok teszik
valószínűvé. A betelepülő domonkos-
rend legelső kolostora az ősi királyi
és koronázó fővárosban, Székesfehé-
rvárott létesült. (Pfeiffer M : A Do-
monkosrend magyar zárdáinak váz-

latos története. Kassa 1917 25—26.), ahol az új rendet különösen kedvelő Árpád-házi királyok bőkezű támogatásával a rendház rohamos fejlődésnek indult. Nem kétséges, hogy az esztergomi és budai kolostorok is részesültek a királyi kegy [bőkezű juttatásaiban, de valószínűtlen, sőt kizártnak mondható, hogy ez utóbbiak 1235-ben az elmélyedő, tudományos élet szűk-ségleteit úgy tudták volna szolgálni, mint a fehérvári kolostor. Hogy lehétett volna — csak például — oly gazdag könyvtárunk, mint amannak, mikor 8—10 esztendővel később rakták le csak alapját. Nem is kételkedik Fehérvár jelentőségében és elsőbbségében senki sem. Mindössze annyit jegeztünk meg, hogy egyesek, felre-magyarzáván a tenyeket, Székesfehérvár helyett Gyulafehérvárot keresik azt a kolostort, amely Juliánuszt magáénak vallhatta. Ezzel azonban csak röviden utalunk arra, hogy míg Székesfehérvár kolostorát Magyarországi Pál valószínűleg még 1221-ben alapította, a gyulafehérvári kolostorról fennmaradt okmányaink csak az 1290—1300. évekből emlékeznek meg (l. m. 40. o.). Tehát minden bizonynyál jóval későbbi alapítási. Egyáltalán: Erdély déli részén telepíteti domonkos kolostorainkról csak oly késői okmányokat tudunk felmutatni, hogy valószínű, ezt az országrészt a rend csak a tatárjárás utáni restaurációs korszakban, sőt csak a közviszonyok helyreálta után népesítette be tagjaival.“ (Dr. Bendefy László: Az ismeretlen Juliánusz. Budapest 1936, 9—10. o.)

M. A.

Liszt Ferenc és Székesfehérvár. A Székesfehérvári Szemle 1935. évi III—IV. számában egy egykorú újságcikk révén ismertettük a nagy zeneköltő első kapcsolatát városunkkal. Bécsi hangversenyén 1822-ben egy fehérvári származású hangverseny-énekesnővel: Unger Karolinnal szerepelt együtt, aki később Olaszországba ment férjhez. Harsányi Kálmán Liszt regényében intimebb érzelmi szálakkal is fűzi egybe a művészt fehérvári származású hangverseny-társnőjével. Ez az esetleges kö-

rülmény azonban még nem ad felhatalmazást arra, hogy Liszt Ferencnek Fehérvárhoz való kapcsolatára igényt tartjunk. Fontosabbak azok az adatok, amelyeket Schwarzbach Flóra zongoművészről szíves jóvoltából rendelkezésemre bocsátott. Herman László győri zeneiskolai igazgató ez év elején ugyanis hozzája fordult, hogy fenti körülményre vonatkozólag, nemkülönben Lisztnek 1865. év szeptember 10-én Fehérváron keresztül Rómába való utaztában az itten lefolyt ünnepségről némi felvilágosítást nyújtson. A pályaudvaron Gebauer Izidor ciszt. tanár köszöntötte a művészt, akit barátja és tanítványa Reményi is elkísért eddig. Itt vettek egymástól érzékeny búcsút és a művész az Örök város felé vette útját. Sajnos, ezidőben városunknak még nem volt napilapja, így az akkori eseményeket nem rögzítették le, ezért csak családi feljegyzések adhatnának róla némi felvilágosítást. Gebauer beszédét a helybeli cisztercita rendház naplójában is kerestem, de hiába. Ennek kapcsán felvetődött az a hagyomány is, hogy Liszt Ferenc a nyolcvanas években Fehérvárot hangversenyezett volna. A hangversenyről magáról nagyon ellentétes adatok forognak közzsájon. Schwarzbach Flóra önagsága lelkiismeretes utánjárására Somsichnak Lisztről szól életrajzában találta meg az első biztos adatot, mely szerint Liszt Ferenc 1883 február második felében pár napot töltött a püspöki palotában. Ezidőben látták is őt, amikor a székesegyházat megnézte. Ismét sajnálattal kell lerögzítenem, hogy városunk nélkülözi a legnagyobb mult századvégi helyi lapnak a „Székesfehérvár és Vidéke“-nek teljes példányát. A Múzeum csupán 1896-tól bírja végig a teljes példányokat, pedig sokszor nagy szükség volna rájuk, így ismét nélkülözniünk kellett az egykorú hirádat. Végre Verebi Véghe Endre földbirtokos értesítette Schwarzbach Flórát Liszt Ferencnek 1883-ban Fehérváron tett látogatásáról

A nagy magyar zeneművész eszerint egy unokahugának látogatására készült, aki Saar nevű, akkor Fehérváron állomásozó dzsidás őrnagy felesége volt. Liszt ekkor felkérte Ve-

rebi Végh Endre bátyját Végh Jánost, akivel jó barátságban volt, legyen utitársa és kalauzolója Fehérváron. Értésülve erről Pauer János, akkori megyéspüspök, Lisztet és Verebi Véghet meghívta magához. Liszt és utitársa a délutáni vonattal utaztak Fehérvárra. Lisztet a Saar házaspár várta a vonatnál és őt a maguk vendégül le is foglalták, míg Verebi Végh János egyedül ment a püspökhöz. Másnap a püspök Liszt tiszteletére ebédet adott, amelyen Liszten és Végh Jánoson kívül résztvettek Boné Géza alispán, Havranek József polgármester, dr. Say József orvos és egy veszprémi kanonok. A pezsgős ebéd után Liszt és Végh János visszautaztak Budapestre. Liszt fehérvári hangversenyéről így — sajnos — semmi szó sem eshetik és egy egyszerű látogatással kell beérnünk.

Az említett levelezés egyes példányai a muzeum kéziratárában foglalnak helyet Fasc. XIII. 51—52 sz. alatt (Lt. sz. 191/1936.)

D. Á.

Péterfy Jenő székesfehérvári kapcsolatai. A muzeum kéziratanyaga egy levélgyűjteményt őriz, melyet a korán elhunyt, tragikus végű, nagy magyar kritikus Péterfy Jenő írt fehérvári rokonaihoz az Eltér család két nőtagjához Gizellához és Elizához. Dr. Lakatos Dénes ezt a levelezést az Irodalomtörténet 1926. 3—4. számában már ismertette egy alkalommal, de azóta újabb három levél került elő Schwarzbach Flóra zeneművészno tulajdonából. Hozzája fordultunk tehát e kapcsolat közelebbi megvilágítása céljából. Eltér megyei főorvos családjáról a Székesfehérvári Szemle 1936. évi I—II. számában Fehérvár XIX. századi kulturális életéről szóló cikkemben emlékeztem meg. E család otthona a múlt század 60-70-es éveiben Fehérvár egyik szellemi gócpontja volt. Minden művész, aki városunkba jött, felkereste dr. Eltérét. Akkoriban fordult meg Fehérváron a híres néger színművész Ira Aldrige is, aki Európát Shakespeare Othellojával elragadta. Dr. Eltérné Uffizi Elza, aki egyben kitűnő hangverseny-énekese is volt, nyújtott át neki ez

alkalommal egy angol nyelvű felirással ellátott babékoszorút. A felirat szövege az angol világlapokba is eljutott, de úgy mintha azt Budapesten nynyjtották volna át neki, nem Fehérvárról. A művész ajánlással ellátott „Néger tánc”-okat adott emlékébe érte, melynek autogramma még ma is látható.

Az Eltér családnak 3 gyermeke volt, két leány Eliz és Gizella és egy fiú Péterfy szívét Eltér Eliz tartotta fogva és innen datálódik az az őszinte tisztelettel áthatott, finom lélekre valló levelezés, mely a 60 és 70-es évek között folyt le. „Szellemi” és „szemérmes” ezt lehetne Péterfy lelkére mondani. A későbbi nagy kritikus nemcsak zenekedvelő, hanem maga is zeneművelő volt, mert igen szépen hegedült. De már akkor felismerték benne a tudóst és művészt egy személyben. Egyik levélben a „hegedű” és „tudomány” előtt hajlonganak a kis huncut virágok. Egy alkalommal dr. Eltérék vendége is volt az író, ahol bizonyára mély benyomást gyakorolt reá a család élete és sok indítást is kaphatott belőle. Kerti és házi foglalkozástól a délutáni klasszikus költőkből való felolvasáson keresztül a házi zene-estélyekig mindenre volt ebben a nemes családi környezetben idő és gond. Maga Farkas püspök is sokat megfordult e házban.

A levelezés 1872-ben ér véget. Ekkor ment a „kedves Eliz” férjhez és lett dr. Gröllerné, míg a „komoly Gizella” 1874-ben ment férjhez a derült kedélyű, szípkorkás szellemű és széleskörű műveltségű dr. Schwarzbach hadbíróhoz. A nagy kritikusnak ez az ifju szerelme érdekes bepillantást nyújt fejlődő lelkivilágába, mimózaszerűen érzékeny művészelkébe. A levelek részletesebb tárgyalása, esetleg kiadása sokban hozzá fog járulni Péterfy Jenő életének, illetőleg halála titkának megvilágításához.

Az Eltér családról és Péterfy Jenő viszonyáról szóló levelezést a muzeum kéziratára őriz Fasc. XIII. sz. alatt. Schwarzbach Flórának ezt megvilágító sorai ugyanott találhatók 50. sz. alatt.

D. Á.

A muzeum átrendezése. A muzeum kibővítésével kapcsolatban a gyűjteményeket egészen át kellett csoportosítani, amit a régi helyiségekben sikerült is elvégezni. E munkálatok folytán a lépcsőházban faragványos kövek elhelyezésére kopád készült, az emeleti előcsarnokot pedig régi, művészi vasrácsos ajtókkal szereltük föl. Az ekként elkülönített teret egyik oldalon az egyházművészet, a másikon a természetrajzi gyűjtemény kapta meg. A régészeti csoport négy teremre elosztva sokkal áttekinthetőbb és hatásosabb lett. A Prohászka-emlékgyűjtemény megmaradt középpontnak. A történeti emlékeket is sikerült egy nagyobb terembe együtt és időrend szerint felállítani. Külön helyiséget kaptak a 10-es százak emléktárgyai és a világháborús emlékek. A legújabb kor kultúrtörténeti részének igyekeztünk iparművészeti jellegét kidomborítani, a madárgyűjteménynél a biológiai szempontokat érvényesíteni. Az új épületben elhelyezendő néprajzi és képtári anyag felállítása a folyó év feladata. A rendezési munkálatokat Marosi Arnold irányításával Joachim József tb. muzeumműr, Radeoczy Jenő tb. muzeumi gyakornok és Lencsés József altiszt végezték.

M. A.

A muzeum képtára. Az évek óta vajdó képtár kérdése ez évben úgy látszik megoldást fog nyerni. A Vallás és Közokt. Miniszter úr megbízásából a husvétii ünnepek alatt itt tartózkodott körünkben Csányi Dénes az Orsz. Szépművészeti Múzeum főigazgatója. Látogatásának célja az volt, hogy egyrészt tájékozódjék a muzeum helyzete felől, annak tudományos értékét képviselő szerepéről, másrészt hogy a leendő képtár kialakítására vonatkozó útmutatásokat megadja és a képanyag összeállításával kapcsolatosan előzetes tájékozódást szerezzen. A nagynevű festő és egyben műtörténeti kutató, kinek csak legújabb érdekes felfedezései is a felsőmagyarországi táblafestészetről megmozgatták a műkritikusok világát, legnagyobb elismerését fejezte ki a látottak és hallottakra vonatkozólag és most már

gyors ütemben siettetni a berendezés elkészülését, melynek befejeztével a Szépműv. Múzeum letétként átengedett képanyaga is s múzeum rendelkezésére áll majd. Ezáltal immár teljessé válik az a program, melyet a Múzeumegyesület maga elé tűzött, hogy a képzőművészet útján is fejlessze, finomítsa az izlést és központja legyen Székesfehérvár művészeti életének.

D. Á.

Halálozás. Érzékeny veszteség érte a múzeumot akkor amikor a Mindenható kifürkészhetetlen akaratából élete virágában, munkássága teljében álló munkatársát dr. Brunner István lovasberényi körorvost szólította el sorainkból. Fiatalos buzgósággal, szinte lázas tevékenységgel állott bele az archeológia művelésébe, mint-ha érezte volna, hogy nem sok idő adatott már neki a munkából. Óriási akarattal bár, de gyenge szívvel nem tudta a belé helyezett reményeket beteljesíteni. Rövid néhány év alatt azonban Lovasberény régészetét annyira fellendítette, hogy példával szolgálhat arra, mint lehet a közösekben belül céltudatos kutatással a föld alól feltárni a multat és egyben a múzeummal karöltve a tudományos gyűjtést és történetet szolgálni. Lovasberény eddig ismert lelőhelyeit kiegészítette, azokról felvételeket, helyszíni rajzokat készített és a tud. bibliografia felhasználásával mindjárt fel is dolgozta. Az ő gondos gyűjtésének köszönheti a múzeum egyik igen értékes bronzkori csoport leletét: egy vándoriparos raktár anyagát.

Nem kisebb veszteséget jelentett Klöckner József könyvkereskedő halála is. Székesfehérvár kulturális és kereskedelmi életében közel egy évszázada tevékeny részt kért magának a Klöckner család. Ha édesatyja néhai Klöckner Péter a város könyvkereskedelmét megszervezte és a fehérvári sajtó első támogatója volt (Ő adta ki t. i. városunk első napilapját a „Székesfehérvár“t); úgy Klöckner József azt modern értelemben kifejlesztette és kiadványaival a régi fővárosi könyvkereskedés (Grill, Pfeiffer) nivójára

emelte. E mellett a muzeum és Muzeumegyesület mindennemű kulturális törekvésének kezdettől fogva készsége támogatója volt mindenkor.

Nyomatványgyűjteményünk sokat köszönhet az ő gondos szemének, mellyel meglátta, mi jelenthet értéket a muzeum számára.

D. Á.

Hivatalos tudósítások.

Választmányi ülés. 1937 március hó 23-án tartott ezévi első választmányi gyűlésünkön Dr. Kepes János ügyvez. alelnök elnöklete mellett jelen volt Dr. Goschi Péter, Dr. Korniss Elemér, Marosi Arnold, Márton Jakab, Dr. Mészöly József, Tarján Pál vál. tagok; Joachim József, Majláthy Lipót tb. muzeumőrök.

A titkári jelentés kapcsán Dormuth Árpád meleg szavakkal parentálta el az időközben tragikus hirtelenséggel elhalt Dr. Brunner István és Klöckner József vál. tagokat. Mindketten lelkes támogatói voltak a muzeum törekvéseinek. Ugyanakkor bejelentette 3 tag kilépése mellett Bokor András, Homoki Ferenc, gr. Zichy János István, (Timárpusztá), a Szfvári Gazdakör, Szfvári Vörösmarty Kör belépését.

Marosi Arnold muz. igazgatói jelentésében beszámolt több folyó-ügyről. Mohács város történeti kiállítást rendez, melyen azonban nem veszünk részt. A Műeml. Orsz. Biz-tól 100 P-t kért az egyesület a Tác-főveny-pusztai ásátásnál a földtulajdonosok kártalanítására, ismét rámutatva a leletek konzerválásának szükségességére. Székesfehérvár idegenforgalmi vezetőségének felszólítására közöltük, hogy az 1938-as Szent István-év alkalmával a muzeum önálló kiállítást nem rendez, de mindennemű körébe vágó ünnepi megnyilatkozást készségesen támogatni óhajt. Az Arch. Hung. hét példányát sikerült eihelyezni. Erzékenyen érinti az egyesület működését a Be-

lügymin. amaz intézkedése, hogy a vármegye költségvetéséből törölte a muzeumi segélyre beállított 3000 P-t. Ebben az ügyben az egyesület újabb kérelemmel fordult a vármegyéhez, és kérte a segély állandó jellegű megállapítását.

A pénztári ügyek bemutatása után az építési munkálatok állásáról számolt be, majd a téli muzeumi munkálatokat ismertette. — Néprajzi gyűjteményünk tökéletesítése céljából Dormuth Árpád a tél folyamán a Velencei tó halászatának és nádvágásának egyes jeleneteiről fényképfelvételeket készített, és teljessé tette a halászszerszámok gyűjtését. — Március folyamán Ráckeresztúrra utazott ki, ahol egy kelta-római sírmaradványt nézett meg, és a váli völgyből jövő római útnak folytatását Baracska-Ráckeresztúr-Batta felé vizsgálta meg.

Belső munkálatok során Marosi Arnold megkezdte a néprajzi terem elrendezését, melyben Joachim József és Radetzky Jenő muz. gyak. segítettek. Egyben a leltár irodalmi adatait egészítette ki és feldolgozta a tácfőveny-pusztai és Csákerényi ásátás leleteit. Óriási munka volt a bazilikai ásátás szórványos leleteinek kiválogatása, mert az anyag legnagyobb része újabbkori cserepekből állott leülül annak, hogy a város szemetet hordatott a Henszlmann ásátás feltárt részeinek betemetésére.

A jövő teendő megbeszélése után az ülés bezárult.